

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Simony Corradiniové na téma Vývoj mezinárodně smluvní úpravy boje proti terorismu

Rigorózní práce standardního rozsahu (107 stran) se zaměřuje na zajímavou a aktuální problematiku mezinárodně právní úpravy boje proti terorismu. Autorka osvědčuje velmi dobrou orientaci v tématu a schopnost zformulovat si na řadu jeho důležitých aspektů vlastní názor. Seznam použité literatury a použitých informačních zdrojů svědčí o tom, že vycházela z širokého okruhu zdrojů psaných jak česky, tak anglicky (vytknout by snad v tomto kontextu bylo možné dosti časté používání internetových zdrojů, je ovšem třeba říci, že jeho frekvence nepřekračuje únosnou míru a navíc autorka obvykle souběžně čerpá z „klasických“ pramenů a literatury). Konečně, za ocenění stojí rovněž vysoká formální úroveň práce, v níž se na pár drobností (např. nesprávná transkripce názvu organizace Al-Kajda jako Ál-Káida) prakticky nevyskytují žádné gramatické ani stylistické chyby.

Práce se, podle vlastních slov autorky, zaměřuje jen na „materiální vývoj mezinárodně právní úpravy boje proti terorismu z pohledu jejích klíčových aspektů, zejména pak z pohledu mezinárodně smluvního“ (str. 1), přičemž její těžiště leží v oblasti univerzálně platné právní úpravy. Stranou naopak zůstávají jiná témata spjatá s bojem proti terorismu, jako např. ochrana lidských práv v rámci boje proti terorismu nebo vztah právní úpravy boje proti terorismu a mezinárodního humanitárního práva. Toto zúžení předmětu zájmu práce je podle mého názoru poměrně šťastné, neboť umožňuje zachování vcelku jednotné osy argumentace a zabraňuje přílišnému rozptýlení pozornosti autorky. Na druhou stranu toto zúžení vyvolává otázku, nakolik bylo vhodné zapojit do práce nazvané „Vývoj mezinárodně smluvní úpravy boje proti terorismu“ kapitolu zabývající se Chartou OSN. Ačkoli obsahově je tato kapitola velmi zajímavá, Chartu lze těžko považovat za smluvní nástroj boje proti terorismu, resp. těžko si toto označení zaslouží více než třeba Ženevské úmluvy a jejich Dodatkového protokoly, které o terorismu pojednávají explicitně. Vyloučení posledně zmíněných pramenů a s nimi i celé úpravy boje proti terorismu za válečných konfliktů zapříčiňuje, že autorka jen těžko může problematiku prezentovat z opravdu „konceptního prizmatu“ (str. 1), jak zamýšlí.

Rigorózní práce je rozdělena do úvodu a pěti kapitol. Kapitola 1 nabízí exkurs do vývoje terorismu jakožto společenského (resp. spíše anti-spoločenského) jevu. Ačkoli se jedná spíše o historickou než právní pasáž, nelze než souhlasit s tím, že terorismus není primárně právním, ale sociálním či politickým jevem, a jeho zasazení do širšího kontextu má proto v práci své místo. Kapitola 2 se zamýšlí nad tradičním problémem definice terorismu (a dále též mezinárodního terorismu, státního terorismu a státem podporovaného terorismu). Autorka prochází jednotlivé univerzální a regionální smluvní instrumenty a oprávněně upozorňuje na nedostatky, jimiž tyto instrumenty jednotlivě i coby soubor trpí. V této souvislosti je trochu škoda, že práce nevěnuje více prostoru klíčové otázce „aktérů“, kteří se mohou nebo naopak nemohou terorismu dopustit (konkrétně států a hnutí za národní osvobození), neboť právě to je element, který blokuje dosažení univerzální shody na definici terorismu.

Kapitola 3 se pokouší identifikovat hlavní obsahové prvky mezinárodně smluvních instrumentů boje proti mezinárodnímu terorismu. Tato část je poměrně stručná a překvapivě se omezuje vlastně jen na dva prvky: individuální zaměření smluv a institut *aut dedere aut iudicare*. Domnívám se, že taková redukce problematiku příliš zjednodušuje, neboť obsah protiteroristických smluv je rozhodně výrazně bohatší. Orientace pozornosti jen na dva body navíc vede autorku k odvážnému a možná předčasnému závěru, podle něhož „z obsahového hlediska jsou hlavní prvky, na nichž stojí současná mezinárodně smluvní úprava boje proti terorismu, konstruovány systematicky“ (str. 67). Opravdu se autorka domnívá, že individuální zaměření smluv a přítomnost institutu *aut dedere aut iudicare* (lze navíc připomenout, že ani tyto prvky, jak uvádí sama autorka, nejsou ve všech protiteroristických smlouvách) garantují samy o sobě systematický charakter úpravy? A jak se tento závěr slučuje s konstatováním

autorky v závěru kapitoly 2, podle něhož definiční rozptyl smluv znemožňuje chápat jejich soubor jako skutečný systém?

Kapitola 4 se věnuje roli, kterou při potírání terorismu sehrává Charta OSN (nikoli už právo ozbrojených konfliktů, jak je nesprávně uvedeno v názvu kapitoly). Jedná se o zřejmě nejzajímavější a teoreticky nejpřínosnější část práce, ve které si autorka klade – a z velké části i poměrně úspěšně zodpovídá – složité otázky týkající se odpovědnosti státu za terorismus a možnosti využití institutu sebeobrany v reakci na teroristické akty. V této části autorka plně osvědčuje svou schopnost kriticky analyzovat existující prameny a doplnit podněty z nich čerpané o vlastní postřehy a názory. Kapitola 5 je tvořena závěrem práce, který kromě shrnutí dílčích závěrů předchozích kapitol nabízí i zamyšlení nad tím, jak by vlastně měla vypadat ideální mezinárodní smluvní úprava boje proti terorismu, a také doslov, ve kterém autorka správně upozorňuje na to, že kořeny terorismu leží v mimoprávní oblasti, a nelze je proto zničit pouze s využitím právních prostředků.

Rigorózní práci Mgr. S. Corradiniové lze celkově označit za **zdařilou** a obsahově i formálně překračující běžný standard rigorózních prací na PF UK (autorka by mohla zvážit, zda by na dané téma nechtěla napsat práci dizertační; předpoklady k úspěšnému zvládnutí takového úkolu nepochybně má). Je sice možná trochu škoda, že autorka buď práci nerozšířila ještě o některé aspekty, jež by umožnily vidět téma opravdu komplexně (již zmíněné právo ozbrojených konfliktů), nebo ji naopak neredukovala jen na jeden z mnoha probíraných bodů (např. definici terorismu nebo roli Charty OSN při potlačování terorismu), který by pak mohla probrat skutečně do detailů, i tak se ale tématu v jeho zvolených konturách zhostila úspěšně, a její práci lze proto **plně doporučit k ústní obhajobě**. Během té by se autorka mohla vyjádřit k následujícím otázkám:

1. Změní se pohled na kvalifikaci násilného „teroristického“ jednání v závislosti na tom, zda je toto jednání spácháno v době míru nebo v době války?
2. Jaký je autorčin názor na event. vynětí státních orgánů a osob jednajících jménem hnutí za národní sebeurčení z rozsahu teroristických smluv (včetně právě sjednávané Všeobecné úmluvy proti terorismu)?
3. Přijmeme-li tezi o možnosti sebeobrany proti nestátním aktérům, jaké by byly podmínky výkonu této sebeobrany zejména z hlediska role státu či států, na jehož/jejichž území by se sebeobrana realizovala?

V Praze dne 8. prosince 2007

JUDr. PhDr. Veronika Bílková, Ph.D., E.MA